

Въведение

Между 1953 г., когато Едмънд Хилари и шерпът Тенсинг Норгей се превръщат в първите хора, покорили величествения връх Еверест, и 1992 г., когато първите клиенти, платили си, за да се качат до върха, стоят общо 394 алпинисти, които за тези години достигат Еверест. Между 1992 и 2024 г. повече от 11 500 души постигат същия успех. Огромното мнозинство обаче, повече от 90%, са клиенти и служители на малък брой компании, предлагащи услугите на планински водачи.

Как връх, първоначално обявен за невъзможен за изкачване, след това принизен до просто самоубийствен, се превръща във възможност, от която хиляди хора могат да се възползват? В книгата си „Еверест ООД“ отговарям на този въпрос. За осъществяването на тази задача се наложи да се потопя дълбоко в една от най-вълнуващите, неразказани истории в алпинизма, ако не и разказ за възможността, свързана с множество подобни начинания.

Макар да има много други написани книги и филми, правени за Еверест, те обикновено се фокусират върху една конкретна трагедия или триумф. В резултат на което са добавяни към субективна и до голяма степен изкривена гледна точка от и към върха, особено това, което той е днес.

„Еверест ООД“ свързва най-важните моменти от последните четири десетилетия в историята на върха и показва, че наистина е имало завои и бурни обрати през всички тези години. Разкрива, че случилото се на Еверест е в основата си история на индустрията на планинското водачество, свързана с върха. И довеждайки ни до настоящия момент, показва как връзката на непалците с тяхното национално съкровище – Сагарматха, както шерпите наричат този

район в Хималаите, както и собственическото им чувство спрямо нея е еволюирала от най-ниското възможно дъно до исторически висини само за едно десетилетие.

Погрешните разбирания за планинското водачество до Еверест започват още от онова първо изкачване през 1953 г. и различната представа, че Тенсинг Норгей е отвел Едмънд Хилари до върха, или в други истории обратното. Повечето от най-трайно задържалите се митове за Еверест обаче са посетили още във „В разрежения въздух“ – блестящият разказ от първо лице на Джон Кракауер за един особено съкрушителен ден. Това остава най-значимата книга за изкачването на високи върхове с планински водач и призмата, през която продължават да бъдат разглеждани почти всички истории за Еверест. Но унищожителното осъждане от страна на Кракауер на пренаселеността, опасно самоуверените водачи и непохватните кандидат-катерачи е написано през 1996 г., само четири години след като водачите за първи път откриват възможността за организиране на групи с клиенти до Еверест.

Мястото на върха в популярната култура е сякаш застинало във времето, затова не е чудно, че всеки път, когато в пресата бъдат изразени притеснения относно Еверест, някой предупреждава, че: „1996-а отново ще се повтори“. Представата е толкова остаряла, колкото и екипировката, която алпинистите са използвали по времето на Кракауер.

Година след година истории целящи да грабнат вниманието на хората, обзети от нездраво любопитство, все още преобладават в описанията за Еверест. А когато няма трагедия за споделяне, върхът е или описван като цирк, където аматьори, чието място изобщо не е там, си купуват билет към върха, или сапунена опера, в която алчни водачи и непохватни клиенти са злодеите, а шерпите – жертвите.

Всяка прекалено опростена история изтласква мита за истинската същност на водаческата индустрия по-далече и по-далече от по-сложната и интересна истина. Дошло е времето за преосмисляне на това кои са клиентите и водачите на този превърнал се в икона връх и защо са толкова силно привлечени от него.

Преди първата успешна експедиция с водач само около 10% от алпинистите достигат върха. Днес броят им е приблизително 70%. По-малко от 0,5% загиват при опит да се изкачат. Никой не знае историята за това как стигнахме дотук по-добре от западните водачи и клиенти на фирмите, шерпите водачи и работещите на голяма височина хора, предприемачите и консултантите в тази индустрия, изиграли важна роля през последните 40 години. За да напиша тази книга, интервюирах повече от 120 души, всеки от които участник в едно или повече звена по веригата.

Разбира се, преди да започна да правя своето проучване, си мислех, че знам много за Еверест. Щом се докоснах до повърхността, а после продължих да копая надолу, изненадите започнаха една след друга. Пиша и правя репортажи за катеренето и алпинизма от повече от 20 години, включително няколко години като старши редактор в списание *Men's Journal*, което често публикуваше статии за Еверест. Всъщност това беше първата медия, която публикува материал за нещастieto през 1996 г., написан от Питър Уилкинсън. Статията на Кракауер в списание *Outside*, която беше основата за тази книга, излезе два месеца по-късно. Работих като старши редактор за *Men's Journal* между 2009 и 2014 г., а след това често пишех за *Outside*, както и за много други издания за алпинизъм и планински спортове. През целия си живот съм бил запален любител катерач и планинар. През пролетта на 2022 г. направих преход до базовия лагер на Еверест в Непал. На тази надморска височина се чувствах като прегазен от автобус, но недостатъчните ми способности в

изкачването на големи височини ми позволиха неочаквано добре да оценя колко впечатляващо е дори само да се опиташ да изкачиш Еверест, какво остава да стигнеш до най-високата точка, и колко наистина свръхчовешко е, че водачите отвеждат толкова много неопитни хора до върха, благополучно, година след година. По време на посещението ми в базовия лагер и писането на репортажите за тази книга влязох във връзка с цяла армия професионални водачи – както мъже, така и жени, които изпитват опиянение от това да превеждат други през едно от най-големите предизвикателства в живота им, сбъдвайки мечтата на хора от цял свят. Освен това си създадох мнение за трансформация ефект, който водаческата индустрия, свързана с Еверест, оказва върху Непал и препитанието на шерпите.

Макар че в тази книга се опитах да балансирам слуховете с една не толкова песимистична истина, никой не е напълно невинен или само виновен. На моменти дейността на фирмите е била компрометирана от неправилно функциониране. Допускани са грешки. Погубвани са животи, а нещата все още остават по-сложни от всякога. За да се разкаже пълната история на индустрията, е нужно признаване на неудобни факти и нелицеприятни истини, понякога за хора и компании, които алпинистите, клиентите или хора, познаващи отвътре тази материя, дълго са поставяли на пиедестал. Смятам, че е необходимо да се разкрият тези истории, за да можем да повярваме напълно в постиженията на комерсиалните експедиции. Защото, макар те със сигурност да си имат своите проблеми, има и много положителни страни и изключителни професионалисти, които заслужават да бъдат признати.

Когато става дума за върха, който се извисява в колективното ни съзнание, слуховете винаги са вземали превес над истината. Надявам се, че „Еверест ООД“ е увлекателна и бъдеща размисъл

стъпка към поправянето на тази несправедливост, защото в случая с водаческата индустрия на Еверест истината е по-вълнуваща от измислицата.

Пролог

Билото на връх Еверест е разделено точно през средата от границата между Непал и Тибетски автономен регион в Китай, но огромното мнозинство алпинисти предприемат изкачване откъм непалската страна. Ако са клиенти на компания за планински водачи, каквито са голяма част от изкачващите Еверест днес, те го правят по маршрута през Югоизточния ръб, същия, който Едмънд Хилари и Тенсинг Норгей използват по време на първото се изкачване на Покрива на света. На път към върха на височина 8848,86 метра клиентите спират в пет добре заредени лагера, от относително равния и приятен базов лагер на 5364 метра до главозамайващия и леденостуден лагер IV на 8000 метра. Лагер IV се намира на Южното седло – седловиден проход между Еверест и съседния връх Лотце, четвъртия по височина връх в света.

Любителите на планински преходи и алпинистите стигат до базовия лагер, като първо вземат един от дузината всекидневни полета от столицата на Непал – Катманду, до летище „Тенсинг-Хилари“ в селцето Лукла на 2865 метра. След това прекарват около десет дни за аклиматизация, през които се изкачват и слизат по тесни зигзагообразни пътеки и груби стъпала, изсечени на ръка в скалата, прекосяват люлеещи се въжени мостове над разпенени ледени реки, възхищават се на розови рододендрони, цъфтящи през пролетта, когато е най-популярното време за експедиции. Всяка вечер си лягат в уютни каменни чайни, отоплявани от работещи с тор от як печки, във все по-малки селца с вековни будистки храмове. С

наближаването на базовия лагер, пейзажът, оцветен в пъстри земни тонове, става монохромен, покрит от черни скали, бял сняг и синкав лед. Макар ледникът Кумбу, на който се намира базовият лагер, да прилича на обширна скална градина, той всъщност представлява повърхността на постоянно променяща се замръзнала река, която си е прогризала път през околните метаморфни скали и е изхвърлила разбитите останки на повърхността. Когато превалят билото на последната морена преди базовия лагер, катерачите най-сетне виждат стотиците ярко оцветени куполовидни палатки, които се простират в продължение на близо километър от ледника. Много от онези, които ще се опитат да стигнат до върха като част от експедиция с водач, при пристигането в базовия лагер ще открият удобства, неподобаващи за такъв отдалечен район, включително застлани с килими салони с „барбарони“, достъп до високоскоростен интернет, масажисти, напълно заредени барове, баристи и киноекрани. Развлеченията са с цел запълването на продължителния принудителен престой, тъй като катерачите и техните водачи прекарват от шест до осем седмици на експедиция. Често се казва, че експедициите до Еверест са две седмици катерене, разпределени в два месеца. Катерачите прекарват приблизително една седмица, като се изкачват до II и III лагер и по близките върхове, за да може организъмът да се климатизира към смазващата надморска височина. След това, когато дойде време да тръгнат към върха, което обикновено се случва към трийсет и петия ден от експедицията, ако всичко върви гладко, отнема по-малко от седмица да се качат от базовия лагер до върха. При нормални условия връщането отнема около три дни.

За да се стигне от базовия лагер до първия лагер, е необходимо да се премине най-опасната част от маршрута, където ледникът Кумбу се издига до 6000 метра височина. Този пейзаж от хлъзгав лед,

огромни снежни блокове и зеещи дълбоки цепнатини образува ледопада Кумбу, намиращ се в началото на ледника. лагер I е по-скоро снабдително депо за допълване на кислородни бутилки и друго оборудване, отколкото спирка за нощуване, затова групите продължават към следващия лагер. Кацнал на 6400 метра в привидно гостоприемна долина, наречена Западния Циркус, лагер II разполага с петдесетина палатки, приютени в защитено от скали и лед място. Около палатките амфитеатрално се издигат назъбени върхове с форма на подкова и планински гребени, състоящи се от върховете Еверест, Лхотце и рядко изкачван, малко по-нисък, но потруден в техническо отношение връх Нупце. Опърпани, избелели будистки молитвени флагчета се развяват, поклащани от постоянния ветрец, докато катерачите се крият от природните стихии и отпиват джинджифилов чай с лимон в тесни, служещи за столова палатки, които изпълняват и ролята на командни центрове или спешни отделения при нещастни случаи.

Към терена, на който е разположен лагер II трябва да се подхожда с голям респект. Бурите там са обичайно явление, а лавините, дори встрани от маршрута могат да вдигнат огромни облаци снежен прах към лагера с такава мощ, че да скъсат или отвеят палатките. Самонадеяни новаци са били поглъщани от пукнатини в леда, докато носят вода за следобеден чай. Дори елитни алпинисти са били погубвани. Един обичан и опитен непалски алпинист на име Бабу Чери Шерпа загива през 2001 г., след като пропада в цепнатина, докато прави снимки близо до лагер II.

Заключение: В разреждения въздух на лагер II е достатъчно трудно дори само да се отдалечиш на няколко стъпки от палатката, за да се облекчиш, какво остава да бягаш, за да спасиш живота си. Ето защо в един печално известен ден в края на април 2013 г. на професионалните алпинисти Ули Щек и Симоне Моро и техния

спътник и оператор Джонатан Грифит им прилошава от ужас, докато бягат надолу по върха от лагер II, без да имат време да обмислят най-безопасния маршрут. Нямаат избор. Преследвани са.

Щек и Моро са олицетворение на все по-малка част от обществото на Еверест: елитни алпинисти, които нито си плащат, за да ги водят, нито вземат пари, за да водят други. Техните експедиции са финансирани от големи компании, включително The North Face и Mountain Hardwear, за да могат да си позволят да ги организират така, че да вдъхновяват стотици запалени катерачи. Щек, 37-годишен по онова време, е един от най-прочутите алпинисти, национален герой на Швейцария, страна, в която се отнасят към професионалните алпинисти така, както американците се отнасят към играчите от NBA.

Прозвището му: Швейцарската машина. Моро, 46-годишен, италианец, който идва на Еверест, откакто е на 21 години, и е стигал до върха, вече четири пъти. Освен това работи като пилот на хеликоптер за височинни спасителни операции в Хималаите.

На 33 години, Джонатан Грифит, англичанин, не толкова опитен, дошъл предимно да заснема новаторското изкачване на Щек и Моро толкова дълго, колкото успее да не изостава от тях. До 2013 г. към върха са останали два маршрута, които или не са изкачвани, или са рядко изкачвани и европейците са решени да опитат един от тях. Щек и Моро не само възнамеряват да стигнат до върха по този крайно опасен маршрут; те искат да продължат в рамките на двайсет часа да изкачат и Лхотце, отново по нов маршрут. Планират да направят всичко това без употребата на допълнителен кислород.

Професионалните алпинисти обаче действат в периферията на огромна сцена, която може с право да се опише като индустриалния комплекс на Еверест. Във всеки един ден през април и май (пролетния прозорец за изкачване на Еверест) в базовия лагер има приблизително 1500 души. Само една малка част са независими катерачи като Щек и Моро. Останалите са клиенти или служители на процъфтяващия бизнес на комерсиалното катерене, в който любители алпинисти – или дори пълни новаци, плащат до 300 000 долара за солидна подкрепа в опит да достигнат до върха. Маршрутът към Южното седло е като двулентова магистрала с ограничение на скоростта до 120 километра в час и без възможност за отбивки. Макар да се надяват в крайна сметка да опитат нов маршрут, елитните алпинисти използват този през Южния кулоар нагоре до лагер III за аклиматизация и смяна на екипировката в подготовка за следващия ден.

Иначе казано, Щек и Моро опитват нещо подобно на търсенето на амазонски вид пеперуда, която живее на пътя на стотонна товарна операция по обгорен терен.

27 април 2013 г. е ден за почивка за водачите по Западния склон и техните клиенти. Някои смятат да отдъхнат в базовия лагер, други планират същото в лагер II за аклиматизация на ротационен принцип. Щек, Моро и Грифит избират точно този ден като добра възможност да се придвижват по-свободно в момент, когато маршрутът няма да е задръстен с отчаяни за слава и рекорди катерачи. Онези сутрин тримата потеглят от палатките си в лагер II нагоре за аклиматизация и проучване.

След лагер II хоризонталният терен свършва и започват вертикалните предизвикателства. Алпинистите трябва да прекарат труден ден, като се катерят по участък от внушителен леден склон, познат като

Стената на Лхотце. лагер III е изсечен отстрани в стената на 7163 метра с изкуствено изградени тераси, широки точно колкото да поберат няколко палатки.

Към обяд алпинистите са на половината път до лагер III. На стената през този ден е и малка група шерпи, които са наети от компании за планински водачи да обезопасяват маршрута. Шерпите, етническа група, обитаваща района Соло Кумбу на Хималаите, където се намира Еверест, винаги са играли важна роля във водаческата индустрия, но към 2013 г. все повече шерпи имат управленски функции в различни компании и ситуацията е променена. Докато преди години повсеместната бедност е смазваща за шерпите от Соло Кумбу сега бизнесът на Еверест променя това.

Около половин дузина шерпи работят на Стената на Лхотце, за да пуснат близо деветстотин метра обезопасителни въжета. Това и останалата част от приблизително двайсетте километра „фиксирано въже“, което се опъва в началото на всеки сезон на Еверест, действа като отпуснато перило в помощ на не толкова опитните туристи, които ще се нуждаят от обезопасяване по време на тромавото си придвижване към върха. Въжетата се поставят и остават там, докато не бъдат затрупани от снега, разпаднат се или бъдат прерязани, защото пречат. Сред групата са Мингма Тенсинг Шерпа, харесван и много опитен сердар (ръководен пост, изпълняван от шерпите), който работи за американската компания за водачи „Международни планински водачи“ (IMG), и Таши Ритен Шерпа, млад служител в компанията. Останалите са служители на други западни фирми за планински водачи. Работата, която шерпите вършат, е особено деликатна, включваща стотици метри въже и екипировка за катерене като остри като бръснач пикели и карабинери. Поставянето на фиксирани въжета често отнема няколко дни и сред компаниите за планински водачи съществуват ясни и категорични правила да не

се пречи на шерпите, докато не приключат. Всички комерсиални екипи в подножието на върха са имали среща, на която са се споразумели да избягват Стената в продължение на няколко дни. Щек, Моро и Грифит не присъстват на тази среща. Като малък, некомерсиален екип те не се чувстват задължени да съгласуват придвижването си с водачите на други експедиции.

И все пак, наясно с трудността на задачата, пред която са изправени шерпите, тримата умишлено са избрали маршрут нагоре по Стената, който е на поне 45 метра от групата, която прикрепва въжетата. Освен това те ще се катерят без въжета, в алпийски стил, което би им позволило да стоят далече от шерпите и да се придвижат бързо покрай тях. Кадрите на Грифит от деня показват как Щек забива пикела си в снега и се изкачва бързо и игриво като дете, което се катери по дърво. Алпинистите видимо се забавляват.

За да стигнат до лагер III обаче, трябва да преминат през въжетата на шерпите. Шерпите са подредени в дълга колона, докато работят на различна височина. Алпинистите са наясно колко е важно да стъпват внимателно и да се придвижват бързо. Двата екипа се събират, като Щек, Моро и Грифит се придвижват странично и минават над или под шерпите. Когато алпинистите от двете групи забиват котките на обувките и пикелите си в леда, върху онези отдолу се изсипват ледени парчета и сняг. Мингма Тенсинг, крещейки, се спуска на рапел при Щек и Моро. Напрежението расте. Разменят си обиди. Скоро мъжете, вкопчени в ледения планински склон, започват да се блъскат. Падането изглежда неминуемо, докато една-единствена дума слага край на всичко.

В паниката си Моро нарича един от шерпите machikne. Директният превод от непалски е „мерзавец“, но непалците смятат обидата за далеч по-лоша. Като пилот на хеликоптер за спасителни операции

Моро е работил рамо до рамо с шерпи и разказва, че знае думата от среднощните игри на карти с някои от многобройните си приятели шерпи. В онзи момент решава, че швейцарският му приятел ще бъде бутнат от склона и ще загине, затова си позволява подобна обида. Шокът от казаното слага край на разправията. По-късно става ясно, че радиостанцията на един от шерпите случайно е останала в позиция за говорене и цялата размяна на реплики става достояние на всички долу, които имат радиостанции. Водачите на експедиции в лагерите чуват всичко, без да могат да се намесят. Малко по-късно със зловещо спокойствие шерпите събират екипировката си и започват да слизат обратно към лагер II. Едва един часът следобед е и все още има много въже за прикрепване. Тримата алпинисти решават да останат и да продължат сами с фиксирането на някои от въжетата като акт на добра воля. Знаят, че когато се върнат в лагера, ще има спорове и изглаждане на различия, макар според тях да не се е случило нещо, което да не може да се реши на чаша чай и едно ръкостискане – особено след като съобщят на шерпите, че са помогнали с въжетата.

До късния следобед повечето участници в експедициите и шерпите в лагер II вече си бърбят за незначителни неща, докато пият чай или нещо по-силно в една от палатките за хранене. Влизайки в лагер II около три следобед, Щек, Моро и Грифит възнамеряват веднага да обсъдят случката на вертикалната стена на Лотце. Няма търпение да оставят конфликта зад гърба си. Смятат просто да оставят екипировката си в палатките и да отидат в общите палатки на службите за водачи, за да говорят с шерпите и да изгледят нещата. Знаят, че шерпите вече са разказали за инцидента на шефовете си. Преди тримата изобщо да имат време да стигнат до лагерите на компанията за осигуряване на водачи, са пресрещнати от Грег Верноваж, водача на експедицията на МПВ. Верноваж е чул целия

спор по радиото. „Помолихме всички просто да си останат в лагерите, докато изясним нещата“, спомня си той. Но макар че има силно желание да изглади недоразумението и е готов да бъде посредник, няма спор кой според него е виновен. „Бяхме помолили всички в лагер II да стоят далече от стената, докато шерпите работят“, разказва той.

Верноваж придружава тримата алпинисти обратно до една от палатките им. Всички обсъждат най-добрия начин да продължат напред, когато Мелиса Арно, дваисетгодишна американска водачка, нахълтва вътре обзета от паника. „Трябва да се махате оттук – предупреждава тя. – Те идват.“

Арно бързо обяснява, че към тях идват дузина шерпи, „събрани от различни експедиции, много от тях скрили лицата си с шалове, а някои стиснали камъни с големината на бейзболни топки. Щек, Моро и Грифит осъзнават, че няма надежда спокойно да изгладят нещата. Гневните гласове се приближават твърде бързо, за да си съберат екипировката и да се измъкнат. „Бяхме в капан – припомня си Щек. – Свикнал съм да се справям с много опасни ситуации, но хората в планината се променят.“ Докато стои и чака в палатката си, на Щек му минава мисълта, че може би така ще приключи животът му. „Мислех си за всички върхове, които съм изкачил без допълнителен кислород, без въжета... Не мога да повярвам, че ще умра точно по този начин. Толкова глупаво беше да дойда на Еверест.“

Към палатката политат камъни. Един уцелва Щек в главата и по лицето му се стича кръв. Верноваж и Арно се опитват да удържат фронта, като стоят решително, хванати за ръце, между палатката и шерпите. Верноваж е изправен пред много от собствените си доверени служители. „Нямах никакъв шанс да ги успокоя“, казва той

в документален филм, посветен на инцидента. „Много от тях бяха млади и дори не предполагах, че са способни на това, докато не го видях с очите си.“ Друг водач, Марти Шмид, се включва в разправията и успява да избие един голям камък от ръцете на шерп. Насред хаоса Щек, Моро и Грифит успяват да се разделят, за да се скрият в отделни палатки. От главата на Щек продължава да тече кръв, когато чува шерпите наблизо да казват: „Измъкнете онзи тип. Първо убиваме него, после търсим другите двама“. Моро също твърди, че е чул шерпите да казват, че заслужават да умрат. По-късно много шерпи отричат това, включително младият Таши Ритен. Той признава, че подклаждал бурния сблъсък, но не чак дотам. „Ако шерпите наистина бяха планирали да ги убият, щяха ли да са живи в момента?“, пита той. Освен това Таши Ритен признава, че не е обърнал внимание на някои от по-старшите шерпи, които се опитвали да успокоят ситуацията, докато той и няколко от другите по-млади мъже се готвели за битка. Шерпът Дава Стивън, собственик на компанията за водачи Asian Trekking и нещо като старши на Еверест към този момент, казва: „Помолихме старшите ни шерпи в лагер II да се опитат да поговорят и вразумят младите шерпи, които бяха част от групата за поставяне на възетата“.

Таши Ритен не отстъпва. Застава пред палатката на Моро и настоява за извинение. „Веднъж бях чул, че в Италия най-ужасното нещо е да си принуден да коленичиш“, казва той. Заснети с мобилен телефон кадри показват как Моро излиза от една палатка и моментално пада на колене и моли за прошка. Арно, просълзена, умолява за успокояване на ситуацията и проява на разум. Продължават да летят камъни. Един шерп посяга покрай Арно и Верноваж и зашлепява Моро през лицето. Друг го рита. Арно и Верноваж продължават да не отстъпват. Мнозина присъствали казват по-късно, че присъствието на жена вероятно е единственото нещо,

предотвратило по-сериозно развитие на случката. След като тримата алпинисти са притиснати в ъгъла, шерпите предлагат нещо, което изглежда като драконовски компромис. „Казаха ни, че ако не се махнем до час, ще убият и трима ни“, спомня си Грифит. Мъжете събират екипировката си и вещи от първа необходимост. Когато потеглят в гаснещата светлина на деня, спират само за да забележат силуетите на няколко шерпи, застанали на хребета.

Трийсет минути по-късно достигат върха на ледопада Кумбу. Все още под силните емоции от деня, решават да избегнат стандартния, по-безопасен маршрут и да изберат маршрут, по който шерпите трудно ще ги последват. Това е изключително рискован избор предвид факта, че се движат малко след най-горещата част на деня, когато топлината прави ледника още по-непредсказуем.

Докато алпинистите преодоляват препятствията на ледниковите цепнатини и постоянно са нащрек за падащ лед, водачите на експедицията в базовия лагер – както западняци, така и шерпи водят, разгорещен разговор по радиото как да се справят със ситуацията. За мнозина най-важното е да спасят сезона от всеобщ метеж. Водаческият бизнес е препитание и жизненоважно занятие за всички и този инцидент им се струва като заплаха за собственото им съществуване. Вината се приписва на двете страни. „Някои собственици на компании вече призоваваха да бъдем хвърлени в затвора – казва Таши Ритен. – Искаха да дойде въоръжена полицейска част и да ни арестува.“ Такава част не се появява. В крайна сметка алпинистите стигат благополучно до лагера. Щек е дълбоко разтърсен и настоява да си тръгнат незабавно. Грифит се съгласява. „Ули и Джонатан искаха да се разкараме оттам“, казва Моро. Моро обаче иска да остане, като още се надява да договори примирие. Той обича Еверест, нарича мястото свой дом през голяма

част от годината и се чувства дълбоко свързан с шерпите, които са станали негови приятели. Не му е приятна мисълта да навреди на мястото и хората.

Доводът на Моро надделява и с помощта на Дава Стивън и един собственик на новозеландска компания за планински водачи на име Ръсел Брайс е организирана среща с всички останали. „Настоявах резултатът от срещата да бъде изложен писмено – казва Таши Ритен. – Не беше достатъчно просто да постигнем устно споразумение. В противен случай идните поколения винаги ще изпитват срам заради това събитие, а ние просто защитавахме достойнството си.“ Изготвен, приет и подписан е нещо като мирен договор. Двете основни неща, които постановява обаче, са повторения на вече съществуващата норма: Шерпите ще са единствените, които ще фиксират въжетата, и работата им няма да бъде смущавана. Изглежда, че споразумението не толкова се отнася за конкретния инцидент между европейските алпинисти и шерпите, колкото дава израз на чувствата на шерпите, че заслужават повече уважение. Заслужават да бъдат чути.

След като инцидентът е изгладен, тримата, алпинисти прекратяват изкачването и напускат Кумбу (макар, че Моро все пак продължава да изпълнява спасителни акции с хеликоптера си през остатъка от сезона). Таши Ритен е освободен от МПВ, макар да е нает отново от непалска компания, за да завърши сезона. Винаги е съжалявал, че в конфликта се стига до физическо насилие, но освен това казва: „Имаше хора, които ми благодариха“, като визира факта, че след този инцидент уважението към работата на шерпите се увеличава, а те все по-уверено започват да отстояват правата си. Междувременно пролетният сезон през 2013 г. и комерсиалните експедиции на Еверест се възобновяват. През въпросния сезон приблизително 800 души са се „прицелили“ във върха. Шестстотин осемдесет и четири

души успяват, а осем загиват – не особено впечатляваща статистика за сезон на Еверест. На един обикновен клиент, запътил се към върха, тази статистика не би направила впечатление. Всъщност всичко вече се е променило. Фитилът, който бавно гори от десетилетия, още в деня, когато един тексасец на име Дик Бас неволно задейства водаческата индустрия на Еверест двайсет и седем години по-рано, най-после е стигнал до бурето с барут.